

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně

Souhrnná odborná zpráva o provedených inovacích v rámci projektu Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1. LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně

Výstup v rámci projektu

„Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně“

č. projektu CZ.2.17/3.1.00/36064

1

Sestavili:

Mgr. Roman Gabrhelík, Ph.D.

Mgr. Tereza Jovbaková

Klinika adiktologie, VFN a 1. LF UK v Praze

gabrhelik@adiktologie.cz

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

Obsah

1	Úvod	3
2	Stručné představení realizovaného projektu	3
3	Přehled hlavních výstupů projektu.....	6
4	Zhodnocení průběhu realizace jednotlivých klíčových aktivit.....	8
4.1	Zvýšení odborných a profesních kompetencí akademických pracovníků ve zdravotnictví - školitelů studentů postgraduálního studia v oblasti biomedicínských souvislostí oboru adiktologie.	8
4.1.1	Přednášky zahraničních expertů	9
4.1.2	Odborné stáže domácích akademických pracovníků na specializovaných zahraničních pracovištích s Ph.D. programem	14
4.2	Vytvoření koncepce a výuka biomedicínské komponenty Ph.D. adiktologie.....	15
4.2.1	Výuková a personální koncepce	16
4.2.2	Sylaby inovovaných předmětů	17
4.2.3	Výuka biomedicínské adiktologie	19
4.2.4	Rešerše biomedicínské literatury a seznam témat disertačních prací.....	20
4.2.5	Shromáždění e-learningových zdrojů.....	21
4.3	Vývoj tréninkového programu pro postgraduální studenty v časopise Adiktologie.....	21
4.3.1	Vznik pracovních skupin Ph.D. studentů a školitelů.....	22
4.3.2	Účast 4 studentů na zahraničních konferencích a účast 7 studentů na tuzemských konferencích.....	23
4.3.3	Vypracování odborných článků studentů pro časopis Adiktologie č. 3/2014.	25
4.4	Vývoj e-learningového tutoriálu zaměřeného na publikování -celkem 11 lekcí	28
4.4.1	E-learningový tutoriál	28
4.4.2	Aktualizace seznamu odborných periodik.....	33
5	Závěr.....	34
6	Literatura.....	34

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

1 Úvod

Biomedicínská složka v oboru adiktologie představuje jednu z klíčových oblastí, kterou je třeba rozvíjet s ohledem na narůstající technologické možnosti biomedicínského výzkumu, s přesnější identifikací rizikových faktorů pro rozvoj závislosti (např. neurologie závislostí) a s cílenou medikací (např. farmakoterapie), jež pomáhá zabraňovat negativním jevům spojeným se závislostním chováním (např. substituční léčba). Rychlý rozvoj biomedicíny vyžaduje špičkové a flexibilní vzdělávání akademických pracovníků pro efektivní vedení studentů.

2 Stručné představení realizovaného projektu

Počínaje školním rokem 2012/2013 byl díky udělení akreditaci zahájen doktorský studijní program adiktologie (specializace ve zdravotnictví). Akreditace byla udělena pro denní a kombinovanou formu v českém jazyce. Akreditace byla současně udělena také studiu v anglickém jazyce a umožňuje tak studium zahraničním studentům (Gabrhelík a Miovský, 2014, p. 204).

Projekt v letech 2013 - 2014 realizovala Všeobecná fakultní nemocnice v Praze s partnerem 1. lékařskou fakultou UK v Praze.

Cílem projektu bylo inovovat Ph.D. studijní program adiktologie ve VFN a na 1. LF UK o do té doby velmi slabě zastoupenou biomedicínskou část. Cílovou skupinou projektu byli studenti Ph.D. adiktologie a akademičtí pracovníci ve zdravotnictví působící v Ph.D. programu. Celkem se do projektu zapojilo 18 osob z řad cílové skupiny (12 studentů a 6 akademických pracovníků).

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

Ústředním tématem projektu byla **inovace studijního programu** o aktuální perspektivy v biomedicině. Aktivity realizované v rámci projektu za účelem naplnění tohoto cíle zahrnovaly:

- ✓ **vypracování dlouhodobé výukové a personální koncepce** inovace a rozvoje postgraduálního programu adiktologie v biomedicínských souvislostech
- ✓ **shromáždění maxima dostupných e-learningových zdrojů** a studijních opor pro Ph.D. studium k jednotlivým předmětům
- ✓ **rešerše biomedicínských témat** vhodných pro návrhy disertačních prací v biomedicínsky orientovaném výzkumu v oboru adiktologie, s ohledem na aktuální výzkumná témata v oboru, interdisciplinární rozměr výzkumu a jeho proveditelnost v podmínkách VFN a 1. LF UK
- ✓ **vypracování sylabů (2 ks)** pro dva zcela nové předměty Ph.D. studia - 'Úvod do biomedicínské adiktologie' a 'Speciální otázky v biomedicině a biomedicínské adiktologii'
- ✓ **dvousemestrální výuka nových předmětů (LS a ZS)**. Výuku úspěšně absolvovalo (získání zápočtu) všech 12 Ph.D. studentů zapojených do projektu.

4

Dalším stěžejním tématem projektu byl **rozvoj spolupráce se zahraničními institucemi v oblasti výzkumu a vývoje skrze stáže akademických pracovníků ve zdravotnictví (sdílení příkladů dobré praxe prostřednictvím stáží) a skrze hostování zahraničních akademických pracovníků v ČR**. Za účelem dosažení tohoto cíle bylo v rámci projektu realizováno:

- ✓ **celkem 8 vysoce specializovaných přednášek zahraničních expertů na domácí půdě** se zaměřením na biomedicínské aspekty oboru adiktologie a dále na organizaci koncepce doktorského studia; na přednáškách bylo proškoleny celkem 18 osob z cílové skupiny z řad studentů postgraduálního studia a akademických pracovníků.

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

- ✓ kromě přednášek zahraničních expertů bylo v rámci projektu vysláno 5 **akademických pracovníků na zahraniční stáže.**

Oproti projektové žádosti došlo v průběhu realizace aktivit k několika změnám u destinací stáží i v osobách zahr. odborníků, nicméně dosažení projektových cílů těmito změnami nebylo dotčeno.

Současně byla cílová skupina studentů podpořena prostřednictvím specifických aktivit zaměřených na zvýšení jejich **konkurenceschopnosti v publikování výstupů** své práce v domácích i mezinárodních odborných časopisech a **zvyšování prezentačních dovedností** v rámci aktivní účasti na zahraničních a tuzemských konferencích. Za tím účelem byly v rámci projektu realizovány následující aktivity:

- ✓ **tvorba funkčního systému zadávání, komunikace, školení a kontroly v rámci tréninkového modulu** s cílem podrobně studenty seznámit jak s přípravou rukopisu, tak se všemi fázemi recenzního řízení – vzhledem ke krácení rozpočtu určeného pro vývoj nového elektronického systému, byla v rámci projektu původní platforma nahrazena prostřednictvím programů, které již byly ve vlastnictví partnera projektu. Pro potřeby studentů vznikl manuál, který je celým procesem i způsobem využití daných programů provází.
- ✓ **vznik pracovních skupin Ph.D. studentů a školitelů** V rámci spolupráce vzniklo 10 odborných článků studentů, které byly publikovány, nebo přijaty k tisku v časopise Adiktologie
- ✓ **účast 4 studentů na zahraničních konferencích**
- ✓ **účast 7 studentů na tuzemských konferencích**
- ✓ **uveřejnění odborných článků a dalších odborných výstupů projektu v časopise Adiktologie č. 3/2014.**

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

- ✓ Vývoj e-learningového tutoriálu zaměřeného na publikování, celkem 11 lekcí; byl zpracován manuál k tutoriálu. Tutoriál absolvovalo a získalo Osvědčení celkem 12 Ph.D. studentů zapojených do projektu.

3 Přehled hlavních výstupů projektu

Během realizace projektu se podařilo dosáhnout:

1. Cíl: Inovace studijního programu adiktologie o aktuální perspektivy v biomedicině
 - ✓ **vypracování dlouhodobé výukové a personální koncepce** inovace a rozvoje postgraduálního programu adiktologie v biomedicínských souvislostech
 - ✓ **shromáždění maxima dostupných e-learningových zdrojů** a studijních opor pro Ph.D. studium k jednotlivým předmětům
 - ✓ **rešerše biomedicínských témat** vhodných pro návrhy disertačních prací v biomedicínsky orientovaném výzkumu v oboru adiktologie, s ohledem na aktuální výzkumná témata v oboru, interdisciplinární rozměr výzkumu a jeho proveditelnost v podmínkách VFN a 1. LF UK
 - ✓ **vypracování sylabů (2 ks)** pro dva zcela nové předměty Ph.D. studia - 'Úvod do biomedicínské adiktologie' a 'Speciální otázky v biomedicině a biomedicínské adiktologii'
 - ✓ **dvousemestrální výuka nových předmětů (LS a ZS)**. Výuku úspěšně absolvovalo (získání zápočtu) všech 12 Ph.D. studentů zapojených do projektu.
2. Cíl: **rozvoj spolupráce se zahraničními institucemi v oblasti výzkumu a vývoje skrze stáže akademických pracovníků ve zdravotnictví (sdílení příkladů dobré praxe prostřednictvím stáží) a skrze hostování zahraničních akademických pracovníků v ČR**
 - ✓ **celkem 8 vysoce specializovaných přednášek zahraničních expertů na domácí půdě** se zaměřením na biomedicínské aspekty oboru adiktologie a dále na organizaci

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

koncepce doktorského studia; na přednáškách bylo proškoleno celkem 18 osob z cílové skupiny z řad studentů postgraduálního studia a akademických pracovníků.

- ✓ kromě přednášek zahraničních expertů bylo v rámci projektu vysláno 5 **akademických pracovníků na zahraniční stáže.**

3. Cíl: Zvýšení **konkurenceschopnosti studentů v publikování výstupů** své práce v domácích i mezinárodních odborných časopisech a **zvyšování prezentačních dovedností** v rámci aktivní účasti na zahraničních a tuzemských konferencích. Za tím účelem byly v rámci projektu realizovány následující aktivity:

- ✓ **tvorba funkčního systému zadávání, komunikace, školení a kontroly v rámci tréninkového modulu** s cílem podrobně studenty seznámit jak s přípravou rukopisu, tak se všemi fázemi recenzního řízení – vzhledem ke krácení rozpočtu určeného pro vývoj nového elektronického systému, byla v rámci projektu původní platforma nahrazena prostřednictvím programů, které již byly ve vlastnictví partnera projektu. Pro potřeby studentů vznikl manuál, který je celým procesem i způsobem využití daných programů provází.
- ✓ **vznik pracovních skupin Ph.D. studentů a školitelů.** V rámci spolupráce vzniklo 11 odborných článků studentů, které byly publikovány, nebo přijaty k tisku v časopise Adiktologie
- ✓ **účast 4 studentů na zahraničních konferencích**
- ✓ **účast 7 studentů na tuzemských konferencích**
- ✓ **uveřejnění odborných článků a dalších odborných výstupů projektu v časopise Adiktologie č. 3/2014.**
- ✓ Vývoj e-learningového tutoriálu zaměřeného na publikování -celkem 11 lekcí; zpracování manuálu k tutoriálu. Tutoriál absolvovalo a získalo Osvědčení celkem 12 Ph.D. studentů zapojených do projektu.

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

4 Zhodnocení průběhu realizace jednotlivých klíčových aktivit

Představení průběhu řešení a jednotlivých výstupů v podstatě koresponduje s náplní jednotlivých klíčových aktivit projektu.

4.1 Zvýšení odborných a profesních kompetencí akademických pracovníků ve zdravotnictví - školitelů studentů postgraduálního studia v oblasti biomedicínských souvislostí oboru adiktologie.

Cílem klíčové aktivity bylo získání a zvýšení odborných a profesních kompetencí akademických pracovníků ve zdravotnictví - školitelů studentů postgraduálního studia v oblasti biomedicínských souvislostí oboru adiktologie. V rámci této aktivity byly realizovány specializované přednášky zahraničních odborníků na domácí půdě. Vedle toho byly realizovány odborné stáže domácích akademických pracovníků na specializovaných zahraničních pracovištích s Ph.D. programem. Konkrétní klíčové výstupy jsou:

- **8 vysoce specializovaných přednášek** zahraničních expertů na domácí půdě se zaměřením na biomedicínské aspekty oboru adiktologie a dále potom na organizaci koncepce doktorského studia pro akademické pracovníky ve zdravotnictví;
- **18 proškolených osob z cílové skupiny** v oboru adiktologie v rámci uvedených specializovaných přednášek z řad studentů postgraduálního studia a akademických pracovníků za účelem podpory mezioborové spolupráce v biomedicině a dalších oborech (12 studentů + 5 akademických pracovníků).
- **5 akademických pracovníků podpořených účastí na zahraniční stáži;**
- **Odborná zpráva sumarizující výsledky průběžných zpráv a pracovních materiálů.**

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

4.1.1 Přednášky zahraničních expertů

Veškeré přednášky (kromě přednášky J. P. Grunda) byly naplánovány tak, aby proběhly v období, kdy nastoupilo do postgraduálního studia adiktologie osm nových studentů (září – listopad 2014). Se všemi lektory byla uzavřena smlouva o zajištění odborné přednášky. Současně bylo se zahraničními experty dojednáno pořízení záznamu z jejich odborných vystoupení za využití PC programu Slideslive, který byl zakoupen v rámci projektu z nepřímých nákladů, a umožňuje synchronizaci prezentace a mluveného slova; tím jsou odborná sdělení přístupná i nově příchozím Ph.D. studentům a stal se z nich výukový materiál. V přehledové tabulce sumarizujeme klíčové informace:

Zahraníční expert	Instituce	Termín pobytu	Datum přednášky/Název
Jean-Paul Grund	CVO	2. – 5. 4. 2014	4.4. 2014 / Randomizované kontrolované studie při hodnocení sociálně komplexních intervencí: Čtvercový kolík do kulaté díry?
Alexandra Duncan	John Hopkins University /USA	5.10. – 9.10.2014	7.10./ U.S. Substance Abuse treatment Experiences
Thomas Babor	UConn Health /USA	12.10. - 15.10. 2014;	13.10./ Alcohol Research on Treatment, Prevention and Policy: Implications for Clinical Medicine to Public Health
Robert Malcolm	Medical University of South Carolina /USA	19.10. - 22.10. 2014	21.10./ Randomizované klinické studie – farmakoterapie
Peter Blanken	Parnassia Addiction Research Centre (PARC) /NL	28.10.- 31.10.2014	29.10. / Pharmacologic and psychosocial treatment of heroin and/or cocaine dependence: Results from Randomized Controlled Trials conducted in the Netherlands
Rainer Spanagel	Central Institute of Mental Health /DE	12.11. - 15.11.2014	13.11. / The neurobiology of addiction
Havar Brendryen	University of Oslo/ N	19.11.– 22.11. 2014	20.11 / eHealth interventions in addiction treatment: Using web and phone assisted interventions in research and practice
Světlana Skurtveit	University of Oslo/ N	24.11. – 26.11. 2014	25.11. / Potentially addictive medication

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

Informace k průběhu jednotlivých zahraničních návštěv:

- Návštěva **Jean-Paula Grunda, Ph.D.:** ve dnech 2. 4. – 5. 4. proběhla plánovaná návštěva zahraničního experta. Proběhly série setkání a konzultací s odborným vedoucím projektu, akademickými pracovníky na různá témata související se studiem. Dne 4.4. proběhla přednáška na téma kvalitativního výzkumu, konkrétně pak byla přednáška zaměřena na problematiku Randomizovaných klinických studií – přednášející velmi zdařilým způsobem pojmenoval slabá místa čistě biomedicínského přístupu k problematice a načrtnul možná řešení, která by mohla být užitečná pro obohacení výstupů klinických hodnocení v biomedicínské adiktologii. Záznam z přednášky je k dispozici na: <https://slideslive.com/38892943/rcts-in-evaluating-socially-complex-interventions-1>. Po přednášce následovala diskuse s přítomnými Ph.D. studenty a akademickými pracovníky.
- Návštěva **Alexandry Duncan, DrPH, MPH:** dne 6.10. proběhla konzultace A. Duncan s odborným vedoucím projektu a akademickými pracovníky na téma charakter Ph.D. studijního programu na JHMPH, Baltimore, MD, USA a publikování v rámci doktorského studia. Přednáška, která proběhla následující den, se zaměřila na systém léčby závislostí v USA, včetně historického exkurzu a možných zdrojů dat pro výzkum v adiktologii. Záznam z přednášky je k dispozici na: <https://slideslive.com/38892809/us-substance-abuse-treatment-experiences>. Po přednášce následovala diskuse se studenty a přítomnými akademickými pracovníky. Z přednášky byl pořízen záznam, který bude i nadále využíván jako výukový materiál pro studenty adiktologie. Dne 8.10. proběhla reflexe přednášky s odborným vedoucím projektu a dále konzultace na téma: publikování v rámci doktorského studia, spolupráce školitele a studenta na JHSPH, biomedicínská témata v doktorském studiu na JHSPH.

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

- Návštěva **Thomase F. Babora, Ph.D., MPH:** dne 13.10. proběhla odborná přednáška pro studenty a akademické pracovníky, která se zaměřila na základní druhy výzkumu a terapie v oblasti závislosti na alkoholu. V rámci přednášky se mimo jiné Dr. Babor podělil se studenty o své velmi cenné a bohaté zkušenosti, které získal v průběhu 40 let praxe v oboru. Záznam z přednášky je k dispozici na: <https://slideslive.com/38892310/alcohol-research-on-treatment-prevention-and-policy>. Po přednášce následovala diskuse se studenty a následně reflexe přednášky a konzultace s odborným vedoucím projektu a akademickým pracovníkem M. Miovským na téma: publikování u studentů, výuka předmětu Publishing addiction science. Konzultace na dané téma pokračovala i následující den 14.10.
- Návštěva **Roberta Malcolma, M.D., Ph.D.:** dne 20.10. proběhla konzultace s odborným vedoucím projektu a akademickým pracovníkem M. Miovským na téma Výuka biomedicínských předmětů u nelékařů a možnosti financování doktorských projektů. Následující den proběhla odborná přednáška pro studenty a akademické pracovníky na téma Farmakoterapie u léčby závislostí, se zaměřením na současné trendy v přístupu k léčbě závislosti na marihuaně v USA. Záznam z přednášky je k dispozici na: <https://slideslive.com/38892952/marijuana-brief-clinical-review>. Po přednášce měli studenti možnost k tématu diskutovat a klást doplňující otázky. 22.10. proběhla opět konzultace Dr. Malcolma s odborným vedoucím projektu a akademickým pracovníkem M. Miovským, v tomto případě na téma: Zapojování studentů do projektů pracoviště; Vzdělávání studentů, zátěž a výstupy; Zpětná vazba z přednášky.
- Návštěva **Petera Blankena, Ph.D.:** 29.10. proběhla konzultace s odborným vedoucím projektu na téma možnosti studentské mobility a studium Ph.D. v Holandsku. Po konzultaci následovala odborná přednáška pro studenty a

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

akademické pracovníky, která se zaměřovala na výsledky výzkumu (randomizované kontrolované studie) v oblasti efektivity farmakoterapie a psychosociální léčby závislosti na heroinu a kokainu v Nizozemí. Záznam z přednášky je k dispozici na: <https://slideslive.com/38892942/the-neurobiology-of-addiction>. Ve čtvrtek 30.10. následovala reflexe průběhu přednášky a konzultace s odborným vedoucím projektu na téma publikování v prestižních zahraničních časopisech.

- Návštěva **prof. Dr. Rainera Spanagela**: 13.11. v dopoledních hodinách proběhla konzultace s odborným vedoucím projektu a akademickou pracovnící M. Šustkovou na téma mobility Ph.D. Studentů a školitelů a užší spolupráce na doktorských projektech obou stran. V odpoledních hodinách následovala odborná přednáška pro studenty a akademické pracovníky. Přednáška se zaměřila na neurobiologický rámec léčby závislostí, s důrazem na roli farmakologické intervence v oblasti redukce relapsu a bažení u pacientů závislých na alkoholu a drogách. Záznam z přednášky je k dispozici na: <https://slideslive.com/38892942/the-neurobiology-of-addiction>. Po přednášce následoval prostor pro dotazy a diskusi. 14.11. se uskutečnila konzultace s odborným vedoucím projektu a akademickou pracovnící M. Šustkovou na téma dotačních titulů a udržitelnosti možné spolupráce obou institucí a jejich Ph.D. studentů a školitelů. Možnosti publikování a zapojování studentů do běžících projektů. Standardní ukončování studia v Německu a Čechách.
- Návštěva Håvara Brendryena, Ph.D.: odborný program Dr. Brendryena byl zahájen 20.11. konzultací s odborným vedoucím projektu a akademickou pracovnící M. Šustkovou na téma eHealth aplikací a jejich využití v adiktologické biomedicině. 21.11. následovala odborná přednáška na téma využití eHealth intervence v léčbě závislostí a současný výzkum v této oblasti. Po přednášce

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

následovala konzultace s odborným vedoucím projektu zaměřená na vedení doktorských studentů, příprava a psaní doktorských projektů, vedení disertačních prací, účasti na konferencích. Záznam z přednášky je k dispozici na <https://slideslive.com/38892452/ehealth-interventions-in-addiction-treatment>

- Návštěva RNDr. Svetlany Skurtveit, Ph.D.: 25.11. proběhla odborná přednáška pro studenty a akademické pracovníky zapojené do projektu na téma potenciálně návykových předepisovaných léků. Po přednášce následovala konzultace s odborným vedoucím projektu a akademickými pracovníky M. Šustkovou a V. Mravčíkem na téma využívání národních zdravotních registrů v ČR a skandinávských zemích. Dne 26.11. proběhla další konzultace s odborným vedoucím projektu a akademickými pracovníky M. Šustkovou a V. Mravčíkem na téma vedení doktorských studentů a vedení je k publikacím, zvyšování znalostí a dovedností studentů v biostatistice. Záznam z přednášky je k dispozici na: <https://slideslive.com/38892496/prescribed-drugs-with-abuse-potential>.

Přednášky zahraničních lektorů byly velmi kladně hodnoceny cílovou skupinou projektu – studenty PhD. studia adiktologie i akademickými pracovníky. Všechny přednášky byly zpracovány do elektronického záznamu, který je k dispozici i budoucím studentům na PhD., Mgr. i Bc. stupni studia. Dalším výsledkem úspěšné realizace této aktivity, je zintenzivnění odborné spolupráce se zahr. hosty zapojenými do projektu, i s jejich mateřskými institucemi.

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

4.1.2 Odborné stáže domácích akademických pracovníků na specializovaných zahraničních pracovištích s Ph.D. programem

Cílem aktivity bylo zvýšení odborných a profesních kompetencí akademických pracovníků ve zdravotnictví, kteří působí v roli školitelů studentů postgraduálního studia, o oblasti související s biomedicínskou adiktologií. Cíle mělo být dosaženo kombinací několika vzájemně souvisejících přístupů.

V tomto dokumentu se budeme věnovat výstupům z odborných stáží akademických pracovníků na specializovaných zahraničních pracovištích s Ph.D. programem. Akademičtí pracovníci byli podporováni v aktivním rozšiřování vlastních znalostí v:

- oblasti biomedicínské adiktologie,
- vedení doktorandů,
- plánování a realizace výzkumu doktorandů a školitelů,
- podpoře mobility doktorandů,
- koordinaci a provázanosti témat disertačních prací a
- jejich účasti na projektech,

a to na domácí i mezinárodní úrovni.

Celkem byl z projektu podpořen výjezd pěti akademických pracovníků na pět různých institucí, viz tabulka. Stáže byly přibližně týdenní.

Akademický pracovník	Destinace	Termín
PharmDr. Magdalena Šustková, CSc.	USA-Tufts University, Boston	12. 7. -20. 7. 2014
MUDr. Viktor Mravčík, Ph.D.	Itálie, University Tor Vergata, Řím	28. 9. – 4. 10. 2014
Prof. PhDr. Michal Miovský, Ph.D.	Velká Británie, Kings College, London	14. 4. - 18. 4. 2014
Mgr. Roman Gabrhelík, PhD.	Norsko, Institute of Clinical Medicine, University of Oslo	24. 3.- 30. 3. 2014
Ing. Vendula Běláčková, PhD.	Španělsko, Bilbao University of Deusto, University of Barcelona, Barcelona	26. 5.- 4. 6. 2014

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

Z odborných stáží vznikl dokument, který je souhrnem dílčích zpráv ze stážových pobytů v klíčových vzdělávacích institucích. Uvedené informace poskytují vodítko, jak jsou koncipovány vzdělávací programy, a měly by vést k posílení a zvýšení kvality personálního a odborného zázemí Ph.D. programu, které zvýší pravděpodobnost konkurenceschopnosti studijního oboru adiktologie v celosvětovém měřítku. Informace budou dostupné pro oborovou radu a pro ostatní akademické pracovníky na intranetu hlavního řešitele a partnera projektu (UK).

Výstupem stáží bylo navázání aktivní spolupráce se zahraničními institucemi s cílem přenosu jejich poznatků a zkušeností do České republiky. Za naprosto zásadní je považována spolupráce řešitelského pracoviště se zahraničními partnery navštívenými v rámci stáží. Aktuálně, jako zásadní vnímáme úzkou spolupráci s University of Oslo, Norsko, se kterou je připravována smlouva programu ERASMUS (MŠMT) o výměně studentů a pedagogů Ph.D. studia. Z hlediska udržitelnosti výstupů projektu je nezbytné, že obor, reprezentovaný předsedou oborové rady, zaujímá proaktivní postoj. Naším cílem je rozvinout dále mezinárodní spolupráci s dalšími zahraničními pracovišti.

15

4.2 Vytvoření koncepce a výuka biomedicínské komponenty Ph.D. adiktologie

Cílem této klíčové aktivity bylo posílení garance biomedicínské komponenty doktorského studijního programu adiktologie.

Aktivity realizované v rámci projektu za účelem naplnění tohoto cíle zahrnovaly:

- Vytvoření výukové a personální koncepce tematické linie biomedicína v rámci postgraduálního doktorského programu adiktologie akademickými pracovníky ve zdravotnictví; nový název koncepce: **Plán inovace a rozvoje postgraduálního programu (PHD) adiktologie v biomedicínských souvislostech pro období 2014-2020**

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

- Vytvoření a překlad dvou sylabů pro inovaci oboru adiktologie o biomedicínské souvislosti akademickými pracovníky;
- Výuka 2 biomedicínských předmětů ve dvou semestrech akademickými pracovníky (2 x 13 výukových hodin);
- Rešerše biomedicínské literatury v oboru adiktologie za účelem stanovení okruhů disertačních prací akademickými pracovníky a seznam témat;
- Shromáždění e-learningových zdrojů pro Ph.D. studium akademickými pracovníky.

4.2.1 Výuková a personální koncepce

Dlouhodobá výuková a personální koncepce tematické linie biomedicíny v rámci postgraduálního studia adiktologie je jedním z klíčových výstupů projektu. V průběhu tvorby dokument získal nový název: Plán inovace a rozvoje postgraduálního programu (PHD) adiktologie v biomedicínských souvislostech pro období 2014-2020.

Formulace toho plánu inovací vychází z dosavadních, již desetiletých zkušeností s budováním oboru adiktologie na 1. LF UK. Celý plán je nejdříve ukotven do reálného kontextu předchozí koncepce vědy a výzkumu Centra adiktologie (z roku 2007) a současné schválené koncepce vědy a výzkumu v ČR na období 2014-2020. Představuje obě koncepce jak v časovém, tak oborovém širším rámci a zakončuje tuto část podrobnou SWOT analýzou, publikovanou právě v rámci schválené koncepce vědy. Tato SWOT analýza je klíčová pro pochopení plánu inovací a objasňuje širší pozadí dílčích kroků i hlavního směru priorit stanovených pro inovace programu PHD a vědy pěstované na Klinice adiktologie (Miklíková a Miovský, 2014). Pro zpracování Plánu inovací byla klíčová i pracovní cesta odborného vedoucího projektu do Charlestonu v USA - ve dnech 2. – 9. listopadu 2013. Zásadním přínosem bylo seznámení se charakterem spolupráce a vedení Ph.D. studentů jejich školiteli, respektovanými kapacitami v oboru. Školitelé grantují a získávají finanční prostředky z grantových institucí – finanční prostředky neslouží jen realizaci samotné studie (cestovné, vyšetření pacientů, zaplacení biostatistika atd.), ale jsou využívány také pro: (i) publikace (zlepšení publikačního profilu

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

týmu i celého pracoviště), (ii) rozvoj pracoviště (nákup moderních přístrojů, se kterými se mohou studenti učit pracovat), (iii) zvyšování vědecko-výzkumných znalostí, dovedností a kompetencí studentů skrze živé učení (studenti se dívají a učí se, jak se „dělá“ výzkum). Zásadní stránkou jsou publikace a publikační činnost – scientometrie je jedním ze zásadních kritérií měření úspěšnosti akademických pracovníků i studentů.

4.2.2 Sylaby inovovaných předmětů

Akademická pracovnice PharmDr. Magdalena Šustková, CSc. ve spolupráci s dr. Gabrhelíkem zpracovali sylaby pro dva zcela nové předměty Ph.D. studia adiktologie – „Úvod do biomedicínské adiktologie“ a „Speciální otázky v biomedicině a biomedicínské adiktologii“. Sylaby nabízí adekvátní interdisciplinární rozměr, který je vhodný pro biomedicínský výzkum v oboru adiktologie a vhodnou metodologickou přípravou pro výzkum. Sylaby byly vypracovány v českém jazyce a následně byly přeloženy do anglického jazyka.

17

Stručný obsah předmětu Úvod do biomedicínské adiktologie

Přednášející: PharmDr. Magdalena Šustková, Ph.D.

1. tématický blok: Úvod do neurovědy – nervový systém, neurobiologické mechanismy účinků drog – na příkladu klasických stimulancií. – základní principy (nervový systém - členění, přenos informace, typy (neuro)mediátorů, receptory, synapse, účinek xenobiotika, dávka, interakce, toxický účinek, základní typy ovlivnění CNS; mechanismus účinku stimulancií – kokain, amfetamin, metamfetamin)
2. tématický blok: Neurobiologické mechanismy účinků drog a řešení předávkování a rizika dlouhodobého užívání I. – stimulancia (včetně nikotinu), klasické tlumivé látky (alkohol, opioidy, benzodiazepiny) – základní typy účinků a mechanismy účinků, rizika (typy a závažnost) a terapie předávkování (první pomoc, antidota), toxicita akutní a chronická

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

3. tématický blok: Neurobiologické mechanismy účinků drog a řešení předávkování a rizika dlouhodobého užívání II. – halucinogeny, kanabis, rozpouštědla atp. Kombinace a interakce drog - základní typy účinků a mechanismy účinků, rizika (typy a závažnost) a terapie předávkování (první pomoc, antidota), toxicita akutní a chronická, problematika kombinací a interakcí drog – základní principy a rizika

4. tématický blok: Neurobiologické mechanismy závislostního chování. – základní principy – předpokládané neurobiologické mechanismy závislostního chování – mozkový systém odměny, limbický systém, princip podmiňování, princip kontroly chování, adaptační mechanismy, příslušné neuromediátorové systémy

5. tématický blok: Možnosti zvýšené náchylnosti/ predispozice k závislostnímu chování – rizikové faktory. – faktory vnější a vnitřní faktor věku/zralosti, pohlaví, stresu, onemocnění, genetický faktor – epigenetika atp., možnosti prevence a terapie vycházející z rizikových faktorů

6. tématický blok: Principy léčby závislostního chování – se zaměřením na farmakoterapii (vycházející ze znalosti neurobiologických závislostních mechanismů atp.) – základní principy a příklady

18

Stručný obsah předmětu Speciální otázky biomedicínské adiktologie

Přednášející: PharmDr. Magdaléna Šustková, Ph.D., Mgr. Roman Gabrhelík, Ph.D.

1. tématický blok. Výzkumné metody v adiktologii I: výzkum mechanismů závislostního chování a vývoj léčiv a léčebných/preventivních přístupů v závislosti - obecné výzkumné roviny, principy, pravidla, postupy + zaměření na základní experimentální metody a klinické metody nedotazníkového typu (odběry a zpracování biologických vzorků).

2. tématický blok: Výzkumné metody II: Výzkum mechanismů závislostního chování a vývoj léčiv a léčebných/preventivních přístupů v závislosti + epidemiologické studie - zaměření na (klinické)/populační dotazníkové metody.

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

3. tematický blok: Výzkumné metody III.: základy statistiky a statistického zpracování dat.
tematický blok Podrobněji principy genetiky a epigenetiky - současný stav využití v problematice závislostního chování a možné perspektivy.

4. tematický blok: Název a obsah: Epidemiology and Fundamental Principles I. Klíčové koncepty a pojmy: Historical development in epidemiologic thinking, Causation and disease models in epidemiology, Populations and time, Nature of exposures and outcomes, Measures of epidemiologic risk, Indicators of population health. Název a obsah: Epidemiology and Fundamental Principles II. Klíčové koncepty a pojmy: Cohort studies, Measures of association, Measurement issues in epidemiology and population health, Screening and diagnostic accuracy, Surveillance.

5. tematický blok: Název a obsah: Clinical Trials I. Klíčové koncepty a pojmy: History of CTs, Definition and features of CTs, Randomization, Types of CT designs, Masking treatment, Outcome selection/surrogates, Drug development process.

6. tematický blok: Název a obsah: Clinical Trials II. Klíčové koncepty a pojmy: Generalizability and representativeness, Ethical issues, Analysis by treatment assignment, Sample size for survival outcomes, Data monitoring issues, Reporting trials/CONSORT guidelines, Publication of CT results, Using evidence from CTs in decision-making.

19

4.2.3 Výuka biomedicínské adiktologie

Výuka předmětů byla realizována opakovaně ve dvou semestrech – v letním semestru ve školním roce 2013/2014 jako pilotní výuka, poté v zimním semestru ve školním roce 2014/2015. V obou semestrech byla výuka realizována v rozsahu 13 vyučovacích hodin.

Akademická pracovnice Veronika Pavlas Martanová zpracovala v létě 2014 Evaluaci výuky obou inovovaných předmětů. Při přípravě výuky v zimním semestru byly výsledky studie zohledněny.

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

Pro plnohodnotnou realizaci obou předmětů v zimním semestru 2014/2015 byly doporučeny tyto úpravy předmětů:

- Detailněji propracovat sylaby obou předmětů, některé části sylabů jsou vypracovány detailně, jiné však zůstávají zpracovány pouze velmi obecně (například v některých částech chybí seznam doporučené literatury ke studiu).
- Věnovat pozornost některým ve shrnutích zmíněným tématům – s možností rozvinout je. Tato evaluační studie by za tímto účelem měla být předána vyučujícím.
- Informovat o kurzech s dostatečným předstihem.
- Vybrat kvalitní učebnu s dostatečným technickým zázemím.
- Dát studentům vytištěné podklady, aby si nemuseli tolik zapisovat.
- Žádná ze sledovaných oblastí (kromě technického zázemí) se neukázala jako vyloženě problémová, kurzy byly již v pilotáži realizovány v kvalitní podobě.

4.2.4 Rešerše biomedicínské literatury a seznam témat disertačních prací

PharmDr. Zbyněk Oktábec, Ph.D. et Ph.D. provedl na základě autorské smlouvy vyhledání recentní biomedicínské literatury pomocí standardních databázových vyhledávačů jako např. National Center for Biotechnology Information, resp. PubMed, ScienceDirect, Scopus, ResearchGate apod. Do této rešerše byla zahrnuta, s přihlédnutím k enormnímu množství prací týkajících se – i byť jen okrajově – biomedicínských adiktologických témat, pouze recentní literatura publikovaná v letech 2012–2014. Součástí materiálu seznam okruhů potenciálních disertačních prací. Na základě rešerše zpracoval odborný vedoucí projektu Seznam témat disertačních prací v biomedicínsky orientovaném oboru adiktologie. Vytipované okruhy témat odráží moderní trendy a nejnovější výzkumné výstupy, publikované v nejprestižnějších biomedicínských i adiktologických vědeckých časopisech. Jednotlivá témata jsou záměrně napsána jako široká a s jistou dávkou obecnosti, aby byla možnost dostatečné volby přístupu a byl dán dostatečný prostor pro manévrování v rámci dané oblasti. Vyjmenovaná témata jsou dle oblasti rozdělena do jednotlivých celků, které navazují na části obsažené

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

v dokumentu „Definice oblastí medicíny v oboru adiktologie“ a „Rešerše biomedicínské literatury za účelem stanovení okruhů možných disertačních prací akademickými pracovníky“ (Oktábec, 2014b):

- Neurovědy, kognitivní studie, zobrazovací metody
- Molekulární a buněčná biologie, farmakogenomika/farmakogenetika
- Farmakologie – farmakodynamika a farmakokinetika, behaviorální farmakologie
- Toxikologie, compliance a kontrola abstinence
- Psychiatrie, farmakoterapie a duální diagnózy

4.2.5 Shromáždění e-learningových zdrojů

V souvislosti s výukou dvou nových předmětů došlo ke shromáždění dostupných e-learningových zdrojů a studijních opor pro tyto předměty. Identifikace kvalitních, recentních a uznávaných studijních opor při studiu vysoké školy je základním předpokladem úspěšného absolvování studia. Je také základním předpokladem kvalitního a hlubokého vzdělání a porozumění dané problematice. Studijní opory jsou v rámci materiálu rozděleny do několika skupin jako např. knižní publikace, vědecké články apod. Materiál byl také zpracován farmakologem a toxikologem PharmDr. Zbyňkem Oktáčcem, Ph.D. et Ph.D.

21

4.3 Vývoj tréninkového programu pro postgraduální studenty v časopise Adiktologie

Cílová skupina studenti byla v rámci projektu také podpořena prostřednictvím specifických aktivit zaměřených na zvýšení jejich **konkurenceschopnosti v publikování výstupů** své práce v domácích i mezinárodních odborných časopisech a **zvyšování prezentačních dovedností** v rámci aktivní účasti na zahraničních a tuzemských konferencích. Pro studenty Ph.D. programu jsou publikační výstupy jednou ze základních podmínek pro absolvování doktorského studia (viz zákon č. 111/1998, o vysokých školách, par. 47, odst. 4). Doktorand musí vedle vědeckovýzkumné činnosti resultující v disertační práci prokázat schopnost komunikovat výsledky své práce v rámci odborné obce. Za základní publikační platformu pro Ph.D. studenty se považují odborná recenzovaná periodika.

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

Za tím účelem byly v rámci projektu realizovány následující aktivity:

Systém práce s odbornými články - tvorba funkčního systému zadávání, komunikace, školení a kontroly v rámci tréninkového modulu publikování s cílem podrobně studenty seznámit jak s přípravou rukopisu, tak se všemi fázemi recenzního řízení – vzhledem ke krácení rozpočtu určeného pro vývoj nového elektronického systému byla v rámci projektu původní platforma nahrazena prostřednictvím programů, které již byly ve vlastnictví partnera projektu. Pro začínající studenty postgraduálního studia byl připraven modul umožňující praktické vyzkoušení komunikace s redakcí v rámci tréninkového programu v časopisu Adiktologie za využití platformy Open Journal Systems (OJS) (Mravčík et al., 2014). Open Journal Systems (OJS) je platformou umožňující redakční zpracování a vydávání recenzovaných článků v odborných časopisech. OJS poskytuje technickou infrastrukturu pro celé redakční zpracování odborných časopiseckých textů (od zaslání článku do redakce, vícekolové recenzní řízení, a indexování. Do OJS lze získat přístup v různých rolích, jako je například správce časopisu, výkonný redaktor, recenzent, autor, čtenář, atd. (OJS, no date). Pro potřeby studentů vznikl manuál, který je celým procesem i způsobem využití daných programů provází. Realizace tréninkového publikačního modulu je kombinací samostudia, individuální práce i skupinové práce.

22

4.3.1 Vznik pracovních skupin Ph.D. studentů a školitelů.

V rámci spolupráce studentů se školiteli vzniklo 11 odborných článků studentů, které byly publikovány, nebo přijaty k tisku v časopise Adiktologie; další článek byl uveřejněn v zahr. časopise Addiciones.

4.3.2 Sestavení skupiny oponentů s vysokou profesionální erudicí

Redakční rada odborného časopisu Adiktologie sestavila skupinu oponentů, kteří se podíleli na tutorských oponenturách odborných článků studentů doktorského studijního programu. Oponent-tutor má za úkol precizaci článku s cílem dosáhnout odpovídající odborné úrovně článku. Opakovaně v několikakolovém řízení manuskript připomínkuje, doporučuje správný postup, vysvětluje a obhájí chybné či správné vědecké argumenty. Dále doporučuje a

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

zprostředkovává přístup k adekvátním a nejnovějším literárním zdrojům. Komunikuje s hlavním autorem - studentem Ph.D. programu - i s jeho školitelem.

4.3.3 Účast 4 studentů na zahraničních konferencích a účast 7 studentů na tuzemských konferencích

Čtyři studenti se aktivně zúčastnili zahraničních konferencí, viz tabulka.

Student / školitel	Destinace a zaměření konference	Název příspěvku	Termín
MUDr. Nina Pushkina / školitel PharmDr. M. Šustková, Ph.D.	Itálie, Milan 9th FENS – Forum of Neuroscience	The appetite-regulating peptides, anxiety and depression during early abstinence in alcoholic patients	5. 7. - 9. 7. 2014
Mgr. Jaroslav Vacek / školitel Mgr. R. Gabrhelík, Ph.D.	Finsko, Helsinky, 10th European Conference on Gambling Studies and Policy Issues	Gambling in the Czech Republic: Is there relationship between market, prevalence of gambling and its negative consequences?	9. 9. – 12. 9. 2014
Mgr. Amálie Pavlovská / školitel prof. PhDr. M. Miovský, Ph.D.	International Journal of Arts and Science International Conference for Academic disciplines, říím	University study programme of addictology: Curriculum design and university-practice cooperation	28.10. - 31.10.2014
Mgr. Martina Školníková / školitel prof. PhDr. M. Miovský, Ph.D.	3rd Psychology Cassoviensis Conference; Risk-taking behavior prevention – Health promotion – Self-care	Vývoj diagnózy ADHD, její přechod z dětství do dospělosti a vliv na kvalitu života u uživatelů návykových látek	3. - 5.12.2014

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

Sedm studentů se aktivně zúčastnilo tuzemských konferencí, viz tabulka.

Student / školitel	Konference tuzemské	Název příspěvku	Termín
MUDr. N. Pushkina / školitel PharmDr. M. Šustková, Ph.D.	56. česko-slovenská psychofarmakologická konference, Jeseník	Účast ghrelinu a endogenních kanabinoidů v mechanismech opioidní závislosti	8. 1. - 12. 1. 2014
MUDr. Jakub Minařík / školitel Roman Gabrhelík, Ph.D.	Cena adiktologie 2014 a odborná konference Reflexe koncepčních změn, koordinace a financování oboru adiktologie	Léčba závislosti na pervitinu	11. 12. 2014
Mgr. Eva Rubášová / školitel prof. PhDr. M. Mioviský, Ph.D.	Cena adiktologie 2014 a odborná konference Reflexe koncepčních změn, koordinace a financování oboru adiktologie	Vliv ADHD na proces a výstupy léčby u klientů terapeutických komunit pro drogově závislé v České republice	11. 12. 2014
Mgr. Tereza Rozerová / školitel MUDr Viktor Mravčík, Ph.D.	XV. Konference psychosomatické medicíny, Liberec	Zdravotní dopady patologického hráčství	16. - 18.10.2014
MUDr. Petr Popov / školitel prof. PhDr. M. Mioviský, Ph.D.	XI. Konference ambulantních psychiatrů, Olomouc	Aktuální přístup k léčbě závislosti na alkoholu	27.11. - 28.11.2014
PhDr. Jiří Libra / školitel prof. PhDr. M. Mioviský, Ph.D.	IV. Podzimní adiktologická konference, Brno	Standardy odborné způsobilosti adiktologických služeb	10.10. 2014
Mgr. Eva Drápalová / školitel V. Běláčková, Ph.D.	Nové horizonty protidrogové politiky ve středoevropských metropolích, Praha	Nástroje pro identifikaci, zhodnocení rizik a volbu vhodných intervencí na místní úrovni v reakci na nové trendy utívání návykových látek	26.09.14

24

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

Mimoto akademická pracovnice Mgr. Veronika Pavlas Martanová, PhD., zpracovala detailní přehled oborových zahraničních a tuzemských konferencí, který posloužil jako podklad pro výběr nejvhodnějších konferencí pro nové studenty vzhledem k jejich odbornému zaměření. Přehled přikládáme jako jeden z výstupů projektu na CD.

4.3.4 Vypracování odborných článků studentů pro časopis Adiktologie č. 3/2014.

Články, které byly publikovány ve 14. ročníku, 3. čísle odborného časopisu Adiktologie:

- Drápalová, E., Běláčková, V. (2014). Risk Perception of New Psychoactive Substances (“Legal Highs”) among their Users. *Adiktologie*, 14(3), 212–227.
- Kalina, K., Rubášová, E., Miovský, M., Čablová, L., Šťastná, L. (2014). The Effects of ADHD on the Process and Outcome of Drug Treatment in Therapeutic Communities in the Czech Republic – a Pilot Study. *Adiktologie*, 14(3), 228–246.
- Pavlovská, A. (2014). Experience of Clients in Prague Aftercare Centres with their Opportunities on the Labour Market. *Adiktologie*, 14(3), 248–262.
- Pushkina, N., Šustková-Fišerová, M. (2014). Pre-clinical Addiction Research: Selected Methods. *Adiktologie*, 14(3), 264–283.
- Brenza, J., Gabrhelík, R. (2014). Use of Opioid and Stimulant Medications in the Czech Socialist Republic before the “Discovery” of the Clandestine Manufacturing of Locally-specific Stimulants and Opiates. *Adiktologie*, 14(3), 284–293.
- Miovský, M., Gabrhelík, R., Libra, J., Popov, P., Pavlovská A. (2014). The Draft Strategy for Addiction Science and Research in the Czech Republic. *Adiktologie*, 14(3), 294–308.
- Miovský, M., Kalina, K., Libra, J., Popov, P., Pavlovská A. (2014). Education in Addictology in the Czech Republic: the Scope and Role of the Proposed System. *Adiktologie*, 14(3), 310–328.
- Školníková, M., Miovský, M., Čablová, L., Šťastná, L. (2014). ADHD: Childhood ADHD

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

Persisting into Adulthood and Impact on the Quality of Life of Substance Users.
Adiktologie, 14(3), 332–346.

Články, které byly přijaty k tisku odborným časopisem Adiktologie:

- Vacek, J., Gabrhelík, R., Novák, D., Burda, V., Brendryen, H. (in press). Use of Information Technology in Relapse Prevention in Methamphetamine Dependent Patients: Development of Tools for the Detection of Craving Using Smartphones. *Adiktologie*, in press.
- Roznerová, T., Mravčík, V. (in press). Hazardní hráčství a jeho dopady - kvalitativní výzkum patologických hráčů. *Adiktologie*, in press.
- Gabrhelík, R., Orosová, O., Miovský, M., Voňková, H., Berništerová, M., Minařík, J. (2014). Studying the Effectiveness of School-based Universal Prevention Interventions in the Czech Republic and Slovakia. *Adiktologie*, 14(4), 356-365.

26

Mimo výše uvedené články, zpracoval Mgr. Vacek se svým školitelem Mgr. Gabrhelíkem, PhD. článek, který byl publikován v časopise Adicciones s impact factorem:

- Gabrhelík, R., Vacek, J., Mišta, J. (2014). A Successful Strategy for Estimating the Consumption of Needles and Syringes by Injecting Drug Users in the Czech Republic. *Adicciones*, 26(1), 62-68.

Pro studenty a školitele byl dále vytvořen seznam odborných periodik (jsou rozděleny do tří karet: zahraniční, české a slovenské tituly). Údaje jsou platné k červenci 2014, pokud není uvedeno jinak. Počty identifikovaných titulů vychází z dodaného přehledu od zadavatele, dále z údajů International Society for Addiction Journal Editors, údajů Rady vlády pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI) a databáze Národní lékařské knihovny.

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

Zahraniční tituly

Do sledovaných údajů byl přidán kontakt pro zaslání příspěvků, případně odkaz na pokyny pro autory. Byly aktualizovány a vypsány názvy odborných databází, které daný titul excerpují. Ukázalo se, že u většiny titulů přestává být směrodatný počet předplatitelů, protože stále významnějším komunikačním kanálem se stávají elektronická vydání, respektive elektronické archivy.

Uvedené impakt faktory (IF) časopisů vychází z údajů Web of Science a z údajů uvedených vydavateli.

Členění rubriky „oblast zájmu“ a „zacílení“ vychází z původního přehledu.

České a slovenské tituly

Pro identifikaci českých (i slovenských) titulů byly použity aktuální údaje RVVI, databáze Národní lékařské knihovny a portál Medvik.

Pro tematické zakotvení časopisu byla přidána rubrika MeSH – viz tezaurus Medical Subject Headings.

Excerpce a odborné databáze

Hodnoty v rubrikách „indexován“ a „názvy databází“ vychází z údajů na Web of Science a z databází Scopus, EBSCO, EMBASE, PsycInfo, Bibliographia medica Českoslovaca a Bibliografica medica Slovaca.

Seznamy všech indexovaných titulů v databázích Scopus, EBSCO, EMBASE, PsycInfo a DOAJ jsou součástí připojeného souboru „zahraniční_databáze.xlsx“

Poznámka

Vzhledem k interdisciplinárnímu charakteru oboru adiktologie je možné uvažovat o širším oborovém záběru a tedy i o mnohem větším počtu relevantních (tuzemských i zahraničních) odborných periodik. Tituly uvedené v seznamu jsou ukotveny dominantně v medicínských či přírodovědných oborech, pouze ojediněle se vyskytují periodika z oblasti humanitních věd (psychologie, sociální práce). V kontextu adiktologie je možné uvažovat o pestřejším spektru,

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

například z oborů sociologie (populační studie, dotazníková šetření), etnografie (drogové subkultury, normativní teorie), mediálních studií (mediální reprezentace, stereotypizace, společenská stigmatizace), politologie a sociální politiky (politické kampaně, policy analysis) atd.

4.4 Vývoj e-learningového tutoriálu zaměřeného na publikování -celkem 11 lekcí

4.4.1 E-learningový tutoriál

Tato aktivita byla realizována s cílem pomoci studentům zvládnout nejtěžší úkol studia, kterým je výsledky své práce zpracovat a připravit pro publikace v mezinárodních časopisech s impact faktorem (IF), a být tak při publikaci v mezinárodních časopisech s adiktologickou tematikou konkurenceschopní vůči svým evropským kolegům, stejně jako vůči americkým institucím, jež zaštiťují vydávání značné části těchto periodik. V rámci projektu proto akademické pracovnice Mgr. Pavlína Gabrhelíková, PhD. a Mgr. Amalie Pavlovská vytvořily předlohové tutoriály v sérii 11 lekcí. Jednotlivé lekce byly rozděleny na malé celky a budou propracovány s ohledem na cílovou skupinu. E-learningové prezentace jsou přístupné skrze e-learningový portál 1. LF UK v Praze a po dohodě s garantem předmětu.

Pro potřeby studentů byl vytvořen manuál e-learningu „Průvodní informace k použití e-learningového tutoriálu v publikování pro studenty Ph.D. programu adiktologie“ (Pavlovská, 2014).

Po absolvování celého tutoriálu (11 lekcí) by měli studenti doktorského studijního programu adiktologie:

- znát:
 - Etické aspekty publikování nejen v oboru adiktologie
 - Tuzemské i zahraniční zdroje informací, tj. databáze, časopisy, další

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

publikační platformy

- Typy článků, které je možné publikovat a jejich obvyklou strukturu
- Citační normy
- Hodnocení akademické a vědecké úspěšnosti
- Zásady autorství a spoluautorství
- být schopni připravit/umět připravit:
 - Abstrakt k odbornému článku a k příspěvku na konferenci (v českém a anglickém jazyce)
 - Odborný článek dle obvyklé struktury
 - Oponentský posudek
 - Připravit reakci na oponentský posudek, zapracovat připomínky recenzentů
 - Poster a ústní příspěvek na odbornou konferenci
 - Oslovovací dopis

29

Krátké anotace k e-learningovým prezentacím:

1. ÚVOD DO PŘEDMĚTU ADIKTOLOGIE

Úvodní prezentace, která poskytuje vstupní informace o studovaném předmětu. Stručně je zmíněn vývoj oboru a možnosti vzdělávání pro profese, jež v něm figurují. Zdůrazňujeme význam vzdělávání a rozvoje pracovníků jak v akademické a vědecké, tak klinické sféře. Uvedeny jsou i možnosti celoživotního vzdělávání. Studenti zde naleznou souhrn hlavních cílů doktorského studia, především s důrazem na realizaci výzkumu a publikování a taktéž podmínky pro jeho úspěšné absolvování.

Odkaz na lekci:

<https://el.lf1.cuni.cz/uvod-do-predmetu-adiktologie/>

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

2. VĚDECKÁ KOMUNIKACE

Prezentace se zaměřuje na základní principy, význam a cíle publikování. Věnuje se jak odborným článkům v časopisech, tak monografiím, metodikám a výzkumným zprávám. Uvádíme rozdělení odborných časopisů, včetně podrobnějších informací a příkladů. Studijní materiál se dotýká také problematiky komunikace za využití internetu i informací o vystoupeních na konferencích a možnostech publikování své práce na této platformě.

Odkaz na lekci:

<https://el.lf1.cuni.cz/vedecka-komunikace/>

3. OPONENTURA ODBORNÝCH TEXTŮ

Lekce je rozdělena na dvě části. První je obecným úvodem k oponentuře, co to je, k čemu slouží, jaké existují typy oponentských posudků. Jsou uvedeny i podrobnější informace ke každému z typů, včetně příkladů konkrétních časopisů, kde se s nimi lze setkat. Dále prezentace obsahuje základní zásady oponentur.

Druhá část je věnována tomu, jak psát oponentský posudek, jaké jsou jeho minimální náležitosti a na co se ptát, chceme-li hodnotit článek.

Odkaz na lekci:

<https://el.lf1.cuni.cz/oponentura/>

4. KOMUNIKACE S REDAKCÍ A REAKCE NA OPONENTSKÉ POSUDKY

Tato kapitola poskytuje základní praktické informace, jak článek zaslat do redakce zvoleného časopisu, ale také vzory oslovovacích dopisů, které mohou začínající autoři využít při formulaci svých prvních dopisů a dalších typů komunikace s redakcí a doporučení pro jejich napsání v českém i anglickém jazyce.

Odkaz na lekci:

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

<https://el.lf1.cuni.cz/komunikace-s-redakci/>

5. VYSTOUPENÍ NA KONFERENCÍCH

V této kapitole se seznámíme s významem konferencí pro začínající výzkumníky a Ph.D. studenty. Věnovat se budeme jednotlivým typům konferenčních příspěvků (ústní příspěvek, poster, workshop). Dále jsou zmíněna základní pravidla, dovednosti a doporučení, jak napsat abstrakt k příspěvku a samotný příspěvek a které mohou zvýšit atraktivnost konferenčních vystoupení. Studenti získají praktické tipy pro účast na odborné konferenci. Součástí prezentace jsou i přílohy obsahující široký seznam tuzemských i zahraničních odborných konferencí, vzory pro přípravu prezentace a posteru na konferenci v českém i anglickém jazyce.

Odkaz na lekci:

<https://el.lf1.cuni.cz/vystoupeni/>

31

6. ČASOPISY A TYPY ČLÁNKŮ

Lekce je věnována představení základních typů článků, s nimiž se autoři mohou v časopisech setkat. Konkrétně se jedná o empirické studie (původní článek, kasuistická studie, empirická studie atd.), teoretické články (přehledový článek, metaanalýza atd.) a další typy (editorial, recenze knihy). Je doplněna i o doporučení, jak jednotlivé typy článků připravit.

Odkaz na lekci:

<https://el.lf1.cuni.cz/typyclanku/>

7. SCIENTOMETRIE A BIBLIOMETRIE

Lekce představuje základní principy hodnocení vědeckého výkonu autora, studenta doktorského programu. Následně se věnuje jednotlivých scientometrických ukazatelům, podle kterým je výkon posuzován, včetně obrázků, jak se k nim dostat. V závěru jsou

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

uvedeny i možnosti a úskalí využití scientometrie v praxi.

Odkaz na lekci:

<https://el.lf1.cuni.cz/scientometrie/>

8. VYHLEDÁVÁNÍ INFORMACÍ, DATABÁZE

Seznamuje se zdroji informací pro vědeckou práci a ukazuje konkrétní databáze, kde lze čerpat odborné materiály. Lekce obsahuje návod, jaké články v jakých zdrojích vyhledávat, jak zadat správná klíčová slova, co využít a co ne. Následně jsou představeny hlavní významné databáze pro obor adiktologie, jejich výhody a limity a jsou názorně doplněny obrazovým návodem, jak s nimi pracovat.

Odkaz na lekci:

<https://el.lf1.cuni.cz/databaze/>

9. PSANÍ ODBORNÉHO ČLÁNKU

Lekce obsahuje hlavní doporučení pro přípravu odborného článku, tj. co publikovat, na jakých platformách, čeho se vyvarovat a co naopak neopomenout. Diskutuje otázky autorství. Druhá část prezentace kopíruje standardní strukturu odborného článku a podává informace o jednotlivých částech článku.

Odkaz na lekci:

<https://el.lf1.cuni.cz/psaniclanku/>

10. BIBLIOGRAFICKÉ CITACE

Kapitola se věnuje zásadám používání bibliografických citací v odborné literatuře. Představuje příslušnou legislativní úpravu (zejména Autorský zákon), typy citačních stylů, vybrané citační programy. Významnou součástí jsou konkrétní příklady, jak citovat, ať už

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

v textu či v seznamu literatury. Zmíněny jsou také tzv. identifikátory (ISBN, ISSN a další) a jejich využití v citační praxi.

Odkaz na lekci:

<https://el.lf1.cuni.cz/apacitace/>

11. POJMY

Prezentace obsahuje souhrn základních pojmů souvisejících s tématem publikování v oboru adiktologie, seřazených podle abecedy. Jsou uvedeny jejich anglické ekvivalenty a podrobnější vysvětlení. Jde o „slovník“ pojmů použitých v průběhu ostatních lekcí.

Odkaz na lekci:

<https://el.lf1.cuni.cz/pojmy/>

Tutoriál absolvovalo a získalo Osvědčení celkem 12 Ph.D. studentů zapojených do projektu.

33

4.4.2 Aktualizace seznamu odborných periodik

V souvislosti s tvorbou e-learningového tutoriálu vznikla v rámci projektu také koncepce e-learningu pro studijní program oboru adiktologie (Miovský, 2014).

Jednou z klíčových komponent studijního programu adiktologie je cvičení a školení v metodách výzkumu a metodologie vědy. Tato komponenta resultuje v publikačních dovednostech a odborných kompetencích každé výzkumné práce. Dokument obsahuje základní informace o výchozí koncepci Kliniky adiktologie, spolupráci s ISAJE a krátký historický přehled této spolupráce, co bylo dosaženo v předchozích projektech (se zaměřením především na vytváření sítí v oboru adiktologie). V druhé části dokumentu jsou popsána základní témata / oblasti našeho zájmu v souvislosti s vzděláváním a odbornou přípravou pro doktorandy.

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

5 Závěr

Projektové výstupy jsou dokladem úspěšné realizace projektu Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1. LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině, který v letech 2013 - 2014 realizovala Všeobecná fakultní nemocnice v Praze s partnerem 1. lékařskou fakultou UK v Praze.

6 Literatura

Pavlovská, A. (2014). Průvodní informace k použití e-learningového tutoriálu v publikování pro studenty Ph.D. programu adiktologie. Klinika adiktologie, VFN v Praze a 1. LF UK v Praze.

Miovský, M. (2014). The e-learning strategy for PHD study programme in Addictology. Klinika adiktologie, VFN v Praze a 1. LF UK v Praze.

Miklíková, S. a Miovský, M. (2014). Plán inovace a rozvoje postgraduálního programu (PHD) adiktologie v biomedicínských souvislostech pro období 2014-2020. Klinika adiktologie, VFN v Praze a 1. LF UK v Praze.

Mravčík, V., Nečas, V., Gabrhelík, R. (2014). Manuál tréninkového publikačního modulu: On-line Tutorská Oponentura. Klinika adiktologie, VFN v Praze a 1. LF UK v Praze.

Oktábec, Z. (2014a). Seznam témat disertačních prací: Postgraduální doktorský studijní program adiktologie. Klinika adiktologie, VFN v Praze a 1. LF UK v Praze.

Oktábec, Z. (2014b). Rešerše biomedicínské literatury v oboru adiktologie za účelem stanovení okruhů možných disertačních prací akademickými pracovníky. Klinika adiktologie, VFN v Praze a 1. LF UK v Praze.

Pavlas Martanová, V. (2014). Konference s adiktologickou tematikou. Klinika adiktologie, VFN v Praze a 1. LF UK v Praze.

Nečas, V. (2014). Aktualizace seznamu odborných periodik. Klinika adiktologie, VFN v Praze a 1. LF UK v Praze.